

Goede Meester

MARGRIET HOGEWEG

Goede Meester

Schrijver: Margriet Hogeweg
Coverontwerp: *FlowerDesign*
ISBN: 9789402133363
© 2015 Margriet Hogeweg

Voor Arjan, broer en rots in de branding.

*“Je kunt geheimen naderen,
iets van hun betekenis zien,
maar (be)grijpen kun je ze niet.”*

Marjoleine de Vos

“Maar voor wie is het bedoeld?” vraag ik hem. “Wie moeten het gaan lezen?”

Korzelig haalt hij zijn schouders op. Daar gaat het hem nu even niet om. Hij wil alleen maar weten of ik het boek over zijn leven wil schrijven.

Het is eind september, de verjaardag van onze jongste zoon is in volle gang. Mijn vader en zijn tweede vrouw zijn de hele middag op verjaardagsvisite geweest. En nu staan ze bij de voordeur, de jassen dichtgeknoopt, op het punt te vertrekken. Toen hij me even daarvoor toefluisterde met hem mee te lopen naar de hal, omdat hij me iets belangrijks wilde vragen, had ik geen idee waar het om zou kunnen gaan. Wat kon er zo belangrijk zijn dat de overige verjaardagsvisite het niet mocht horen? Hoewel hij in het verleden wel eens vage toespelingen heeft gemaakt over het te boek stellen van zijn levensverhaal, grijpt het verzoek om zijn biografie te schrijven me nu toch bij de keel. Al is het maar omdat hij het me zo heel dichtbij vraagt. Op nog geen dertig centimeter afstand. Zijn ogen strak op mij gericht. Er borrelen onmiddellijk allerlei vragen in mij op. Niet alleen waarom er een boek over zijn leven zou moeten komen, maar ook waarom ik dat dan zou moeten schrijven. Tegelijkertijd realiseer ik me dat het geen enkele zin heeft al die vragen aan mijn vader voor te leggen. Hij kan erg vasthoudend zijn als hij iets per se wil. En ik weet zeker dat hij niet zal rusten, laat staan antwoord geven op om het even welke prangende vraag, tot hij antwoord heeft op zijn eigen prangende vraag.

Koortsachtig denk ik na. Ben ik wel de aangewezen persoon om dit boek te schrijven? Zit ik er niet te dicht bovenop? En wil en kan ik het eigenlijk wel? Natuurlijk, het is een unieke kans om in de geschiedenis van mijn vader en dus in mijn eigen geschiedenis te duiken. Dat besef ik echt wel. En het is een uitgelezen mogelijkheid om mijn vader vragen te stellen die ik anders nooit zou stellen. Daar komt nog bij dat het moeilijk is om nee te zeggen tegen deze man. Iedereen die hem een beetje kent, zal dat beamen.

“Goed,” zeg ik en dat voelt als een enorme sprong in het duister.

Mijn vader omhelst me bij de voordeur en drukt me zo stevig tegen zich aan dat ik bijna stik.

“Je bent mijn lieve, jongste dochter.”

De tweede vrouw van mijn vader staat er glimlachend bij en kijkt er naar. Aan haar gezicht valt niet af te lezen wat zij van de hele onderneming vindt. Op momenten als deze doet ze me sterk aan mijn overleden moeder denken. Die kon op zijn tijd een enorme spraakwaterval zijn, maar verstond tevens als geen ander de kunst om veelzeggend te zwijgen.

Na dat gedenkwaardige gesprek bij de voordeur stuurt mijn vader mij veelvuldig e-mails met aanwijzingen en punten waarover het boek zou moeten gaan. Flarden van herinneringen, opgetekend in telegramstijl. Twee lijvige schriften gebonden in harde kaften vol handgeschreven aantekeningen ploffen in een dikke envelop op de deurmat. Gevolgd door een nog dikkere envelop met allemaal half vergane exemplaren van krantjes en tijdschriften die mijn vader in het grijze verleden heeft opgericht om ze vervolgens grotendeels zelf vol te schrijven. Er zitten ook krantenartikelen bij die in de loop der jaren over hem zijn verschenen. De meesten gaan over relletjes en controverses waar hij het stralende middelpunt van was. Ik berg het allemaal braaf op. De documenten in een diepe la van de kast in mijn werkkamer. De e-mails in mijn computer. Ondertussen stel ik mezelf gerust met de gedachte dat ik, zolang de mails van mijn vader blijven binnenstromen, nergens aan hoeft te beginnen. Afgelopen week belt hij mij plotseling op met de mededeling dat hij nu wel zo'n beetje alles puntsgewijs aan mij heeft doorgestuurd. En daaraan vast koppelt hij de vraag wanneer ik denk te beginnen met het schrijven van zijn boek.

oktober 2011

Dwars door de polders van het Eiland van Dordrecht rijd ik met mijn vader over de lange Zuidendijk, richting De Kop van het Land, waar de pont naar Werkendam af en aan over de Merwede vaart. De zon staat laag aan de flauw blauwe hemel en flitst aan en uit tussen de kale populieren die aan weerszijde van de dijk staan. Beneden aan de dijk halen boeren de spruiten van het land. Er hangt een zachte nevel boven de kleigrond. We slaan de dijk af naar het Dorp van De Hoop. Een GGZ-instelling op christelijke grondslag, die hulp biedt bij psychosociale, psychiatrische en verslavingsproblematiek. Mijn vader staat halverwege de jaren zeventig in de vorige eeuw aan de wieg van Stichting De Hoop. Dordrecht is in die tijd de derde drugsstad van Nederland. Het aantal verslaafden in de binnenstad rijst de pan uit. En mijn vader vindt dat deze mensen in de steek worden gelaten door de politiek en de reguliere gezondheidszorg. Gisteravond heeft hij, na jaren trouwe dienst, afscheid genomen als lid van de Raad van Toezicht van Stichting De Hoop. Deze morgen vertelt hij me vol trots dat hij ter gelegenheid van dat afscheid een standbeeld heeft mogen onthullen. Op het voetstuk is zijn naam vereeuwigd. En nu wil hij mij dat beeld graag laten zien. We rijden het terrein op van Het Dorp dat aan de rand ligt van Dubbeldam, vroeger een apart dorp, maar sinds 1970 een wijk van Dordrecht. De hypermoderne gebouwen doen in niets denken aan het kraakpand in het oude hofje De Hoop in het centrum van Dordrecht waar het in 1975 allemaal is begonnen. De initiatiefnemers, onder wie mijn vader, krijgen in dat jaar de voormalige fabriek in bruikleen van een Dordtse huisjesmelker. En daar, in hofje De Hoop, worden de eerste verslaafden behandeld.

Als we het nieuwe terrein van De Hoop oprijden, zie ik hoe mijn vader naast mij plotseling verstijft.

“Het is weg,” roept hij ontsteld. “Hoe kan dat nou?”

“Wat is weg?”

“Het beeld, natuurlijk.” Hij wijst naar de stoep aan de overkant van de weg. “Wie heeft dat nou gedaan?”

Ik zie vier kubussen van ongeveer een halve bij een halve meter gemaakt van een lichte kleur natuursteen naast elkaar voor een

gebouw staan. Mijn vader stapt uit en loopt, een beetje stram van de autorit, naar de rij kubussen. Hij buigt zich over de tweede van links. Op de plek waar gisteravond het beeld nog verankerd heeft gezeten, zijn nu alleen nog drie gapende gaten te zien.

“Ik zei gisteren nog tegen iedereen: *‘Kan dat niet heel makkelijk gestolen worden?’*” Opgewonden gebaart mijn vader met zijn handen.

“Maar ze zeiden: *‘Welnee.’* En moet je nu eens kijken: foetsie.”

Hij staat er hoofdschuddend bij.

“Wat was het voor een beeld?” informeer ik.

“Van brons. Gemaakt door een Griekse kunstenaar. Het was een gebogen figuur.”

Mijn vader zakt ter illustratie een beetje door zijn knieën, kromt zijn rug en kruipt als een foetus in elkaar.

“Het beeld paste helemaal bij de tekst die daar staat.”

Ik lees de woorden die op de voorzijde van de meest rechtse kubus staan gebeiteld. Het is een tekst uit het bijbelboek Ezechiël.

‘En toen ik voorbij u kwam, zag ik u en zie uw tijd was de tijd van liefde, zo spreidde ik mijn vleugels over u uit en bedekte uw naaktheid. Daarop zwoer ik u een eed en ging een verbond met u aan, spreekt de Heere Heere en zo werd u van mij.

Ter gelegenheid van het afscheid van medeoprichter Jac. Hogeweg uit de Raad van Toezicht op 27 oktober 2011.’

Mijn vader beent met grote passen naar de receptie van het hoofdgebouw. Daar is de verdwijning van het beeld ook opgemerkt, maar niemand weet er het fijne van. Mijn vader is niet van plan het erbij te laten zitten. Aan de balie belt hij met de directeur, die er volgens de receptioniste meer van moet weten, maar die neemt niet op.

“Zal ik vragen of hij u terugbelt?” vraagt de vrouw vriendelijk.

“Nee, laat maar,” zegt mijn vader enigszins geagiteerd. “Ik bel thuis nog wel een keer.”

Als we weer buiten staan, ziet hij door de glazen pui in het gebouw aan de overkant een bekende lopen. Hij zwaait, probeert met grote gebaren zijn aandacht te trekken en snelt naar binnen.

“Ha, meneer Hogeweg,” zegt de man enthousiast. “Hoe gaat het met u?”

Maar mijn vader heeft geen tijd voor prietpraat.

“Mijn beeld is weg,” zegt hij een beetje buiten adem.

“Ja, dat klopt. Heeft u het al gehoord?”

“Ik heb niets gehoord. Ik heb alleen *gezien* dat het weg is. Weet jij er meer van?”

De man kijkt mijn vader ongemakkelijk aan en haalt zwijgend zijn schouders op. Er komt nog iemand bij staan.

“Maar het is niet gestolen?”

“Nee, het is niet gestolen.”

“Wat dan wel?” houdt mijn vader vol.

De mannen kijken elkaar met blikken vol verstandhouding aan.

“Er is vanmorgen een mailtje uitgegaan over deze kwestie. Daarin staat dat er iemand is geweest die aanstoot aan het beeld heeft genomen.”

“Wat?” zegt mijn vader vol ongeloof, hij spuugt het woordje er bijna uit.

“Het beeld is bloot. Als je schuin onder de benen van het beeld doorkijkt, zie je zijn klokkenspel,” zegt de ander ter verduidelijking. Mijn vader kijkt zijn gesprekspartners verbijsterd aan.

“Waanzin,” mompelt hij uit de grond van zijn hart. Hij wenkt naar mij dat we gaan.

“U moet maar met de directeur bellen,” roept één van de mannen ons nog na terwijl we weglopen. Mijn vader maakt een wegwerpgebaar. In de auto terug naar huis moppert hij nog even door. Het was hem niet eens opgevallen dat het beeld een blote vrouw voorstelde.

“Het is geen vrouw,” verbeter ik hem, “maar een man.”

“Een man?”

Ik knik.

“Die man bij De Hoop had het net toch over een klokkenspel? Dat is een piemel.”

“O, dat had ik niet begrepen.”

Hij laat de informatie even op zich inwerken.

Wij rijden langs de begraafplaats Zuidendijk. Daar, helemaal achteraan, voor de beukenhaag, staat een heel ander monument, een grafsteen met de naam van mijn moeder erop. Mijn moeder was een bescheiden vrouw. Ze hoefde niet zo nodig vooraan in de schijnwerpers. Ook in de dood verkiest ze de achterste rij. Ik vraag me af wat zij van het blote-beeldincident gevonden zou hebben. Ze zou er vermoedelijk hartelijk om hebben moeten lachen. Dat kon ze goed. Soms lachte ze tot de tranen haar over de wangen stroomden.

Thuis belt mijn vader nog een keer met De Hoop. Nu neemt de directeur wel op. Hij zegt dat er zo snel mogelijk naar een passende oplossing gezocht wordt.

“En dat beeld dan?” hoor ik mijn vader vragen. “Wat gebeurt daar mee?” Mijn vader oppert dat het wel bij hem in de tuin kan. Ik kijk door het raam naar buiten. In de achtertuin is nog genoeg plek. Er staat al een grafsteen, met daarop de namen van mijn overgrootmoeder Eva Hogeweg-Van Dijk en van mijn overgrootvader Gerrit Hogeweg. Toen het graf jaren geleden geruimd werd, vond mijn vader het doodzonde als de grafsteen van zijn opa en oma zomaar in het niets zou verdwijnen. Dus zette hij de zerk pontificaal in zijn achtertuin. Dit tot grote ontsteltenis van mensen in de buurt, die het nogal luguber vonden dat mijn vader zijn achtertuin tot algemene begraafplaats had uitgeroepen. Het blote beeld zal vermoedelijk minder ophef veroorzaken.

“Nou, ik zie dan wel wat het wordt,” zegt mijn vader voor hij de verbinding met de directeur verbreekt. “Als het maar geen beeld is met een spijkerbroek aan.”

Natuurlijk, geen spijkerbroek. Spijkerbroeken zijn voor cowboys.

“Ik wil alles netjes achterlaten,” zegt mijn vader terwijl ik met hem een eindeloze rij ordners doorwerk waarin paperassen liggen opgeslagen, die hij vanaf de jaren vijftig heeft verzameld. Als ik de ordners open, lijkt het net of mijn vader iedere snipper papier heeft bewaard waar maar een beetje informatie op staat die hem ooit nog van pas zou kunnen komen. Nu hij de tachtig is gepasseerd, wil hij zijn archief uitdunnen. Zoals andere mensen weken van tevoren hun vakantie voorbereiden, zorgvuldig hun koffers pakken, zo wil mijn vader zijn reis naar de eeuwigheid voorbereiden, zonder te weten wanneer de trein precies vertrekt. In de wankelende hoop dat zijn nageslacht zijn nalatenschap met respect zal behandelen. Om hem te helpen deze Sisyphusklus te klaren, zoek ik hem geregeld op in Dordrecht, waar hij in een rijtjeshuis uit de jaren zeventig woont. Het is de plek waar een groot deel van mijn jeugd zich afspeelde. Van mijn zesde tot mijn achttiende woonde ik hier.

“Als het aan je broers ligt, mieteren ze alles weg,” moppert mijn vader terwijl ik achter hem aan de trap naar boven beklim. De ordners met zwart gemarmerde kaften, sommige zichtbaar aangevreten door de tand des tijds, staan hoog en droog opgeborgen op zolder in de ruimte waar de verwarmingsketel ook staat.

Ik krijg van mijn vader een stapel mappen in mijn handen geduwd. Hij zegt dat ik naar eigen inzicht een selectie moet maken van wat de moeite waard is om te bewaren en wat niet. Beneden aan de eettafel blader ik door zijn leven. Het heeft iets van stiekem door een sleutelgat gluren. Wie ben ik eigenlijk dat ik zou kunnen bepalen welke stukken bij het oud papier belanden en welke documenten een herkansing krijgen? Ik voel me als een ondeskundig jurylid bij een talentenjacht, dat moet bepalen wie er wel en wie er niet door mag naar de volgende ronde. Ik kom brieven tegen die mijn vader aan zijn ouders schreef vanuit het voormalige Nederlands Nieuw-Guinea, waar hij van halverwege de jaren vijftig tot begin jaren zestig van de vorige eeuw als onderwijzer in de zending onder de Papoea's werkte. Het Nieuw-Guinea waar mijn vader en moeder elkaar leerden kennen en waar mijn oudste zus en broer werden geboren. Ik stuit op de rekening van de bruidstaart voor het huwelijk van mijn ouders. De huwelijksvoltrekking vond in Nederland plaats, maar mijn vader was

er niet bij. Mijn moeder trouwde *'met de handschoen'*, zoals dat heet. Ton, een jongere broer van mijn vader, fungeerde als stand-in. Mijn vader zelf zat op de grote dag moederziel alleen in Nieuw-Guinea. Mijn moeder was in haar eentje overgevlogen uit Nieuw-Guinea. In die tijd kostte vliegen nog een vermogen. En door deze omslachtige doch effectieve truc toe te passen, hoefde mijn moeder alleen maar een enkeltje Holland te kopen en kon ze later in het kader van gezinshereniging op kosten van het gouvernement weer terug naar Nieuw-Guinea. De trouwfoto van mijn moeder ziet er raar uit. Ze staat zonder bruidegom in een lange, witte jurk voor het prachtige uit gele bakstenen opgetrokken Dudok Raadhuis van Hilversum. Met een dromerige glimlach om haar mond blikte ze de camera in. Misschien denkt ze aan mijn vader aan het andere eind van de aardbol, tienduizenden kilometers van haar vandaan. Of misschien wil ze alleen maar dat het snel voorbij is. In tegenstelling tot mijn vader hield ze er niet zo van om in het middelpunt van de belangstelling te staan. En nu was er ook nog eens niemand om dat te veel aan aandacht mee te delen. Het lijkt mij helemaal niets om zo te trouwen, zonder je geliefde. Ik zou haar graag hebben gevraagd wat ze ervan vond om zo eenzaam het huwelijksbootje in te stappen en of ze nog weet wat er op het moment dat de foto werd gemaakt in haar omgving. Maar dat kan niet meer. In december 1992 overleed ze aan de gevolgen van kanker.

Met iedere bladzijde die ik omsla in de ordner beland ik weer in een ander verhaal uit mijn vaders leven. Het is een grabbelton aan belevenissen. Aan de overkant van de eettafel, recht tegenover mij, zit mijn vader met een even hoge stapel ordners voor zich. Met zijn bril op het puntje van zijn neus leest hij aandachtig het ene na het andere document dat voor hem ligt. Af en toe schiet hij in de lach om wat hij leest. Zijn gezicht krijgt een jeugdige glans. Tussen de bedrijven door vertelt hij levendig over zijn familiegeschiedenis. Hij praat erover alsof het gisteren is gebeurd. Vol trots heeft hij het over zijn opa, de vader van zijn moeder, die tot de notabelen van het dorp Overschie behoorde.

“Hij was wethouder, voorzitter van de Oranjevereniging,” somt mijn vader op, “en één van de oprichters van de Gereformeerde kerk in Overschie, die ontstond uit de Doleantie.”

De term Doleantie verwijst naar een ruzie die plaats vond in 1886 in de destijds grootste protestantse kerk in Nederland; de Nederlandse

Hervormde Kerk. Een bekende dominee in die tijd was dr. Abraham Kuiper. Hij was het niet eens met de heersende moderne opvattingen binnen zijn Hervormde Kerk. Hij en zijn aanhangers eisten het recht op meer autonomie. Niet alleen om de bijbel uit te leggen zoals zij dachten dat het goed was, maar ze wilden ook meer zelfbeschikking over het geld en de goederen van de kerk. Het bestuur van de Nederlandse Hervormde Kerk wilde hier absoluut niets van weten. Sterker nog, ze zetten tachtig dominees die er hetzelfde over dachten als Abraham Kuiper uit hun ambt.

Kuiper moet een erg bevlogen en charismatisch man geweest zijn. Zijn preektalent was legendarisch. Het verhaal gaat dat als het preekkanon om 10.00 uur in de Amsterdamse Zuiderkerk preekte, de mensen om 07.00 uur 's ochtends al met hun boterhamzakje naar de kerk gingen om verzekerd te zijn van een goed plekje.

Ik kan me herinneren dat mijn eigen oma ook een groot fan van hem was, al zal ze dat zelf zo niet omschreven hebben. Ze sprak graag over hem als Abraham de Geweldige, alsof het om een oudtestamentische profeet ging. En aan de muur van haar kamer hing het portret van deze Abraham, in mijn ogen een streng uitzierende meneer met een te dik, rond hoofd.

Mijn vader is geheel in de lijn van zijn vader en moeder ook altijd een groot bewonderaar van Abraham Kuiper geweest. Toen een initiatief tot oprichten van een standbeeld voor de gereformeerde voorman in diens geboorteplaats Maassluis dreigde stuk te lopen op weerstand in de gemeenteraad, bood mijn vader onmiddellijk zijn diensten aan. Samen met een bont gezelschap medestanders richtte hij de Stichting Monument Abraham Kuiper op, waar hij zelf voor het gemak ook maar voorzitter van werd. Hij rustte niet tot het standbeeld van zijn grote voorbeeld er eind november 2008 daadwerkelijk stond. Vergenoegd laat hij de foto's in de kranten zien, waarop hij staat afgebeeld, zittend op de voorste rij in de Grote Kerk van Maassluis, naast toenmalig CDA-premier Jan Peter Balkenende die als rechtgeaarde gereformeerde de officiële onthulling van het monument op zich nam.

Terug naar mijn overgrootvader, de gegoede boer Jacobus Post. Hij was niet alleen een vooraanstaand en ondernemend man, hij was ook behoorlijk eigenzinnig en heetgebakerd als ik mijn vader mag geloven. Een boer met ballen, oneerbiedig gezegd. Om dit laatste te illustreren

vertelt mijn vader dat zijn opa, na een langstlepend meningsverschil met het bestuur van de polder Schieveen, op de vuist ging met een agent die bij hem aan de deur kwam. En dat hij na die actie uiteindelijk zelfs in het krankzinnigengesticht belandde, zoals dat toen nog zo finzinnig werd genoemd. Het zijn de verhalen waar ik van smul. Ik had mijn overgrootvader graag in levende lijve ontmoet. Ik heb altijd een zwak voor mensen gehad die opstaan tegen het heersende gezag. Als ik mijn vader vol vuur hoor praten over zijn eigenzinnige opa, die 'als hij het in zijn kop had, het niet in zijn kont had', kan ik me niet aan de indruk onttrekken dat hij niet alleen vernoemd is naar zijn opa Jacobus, maar ook veel op hem lijkt.

“Hier was het hek,” zegt mijn vader. “Ik mocht niet van het schoolplein af, want ik was pas een jaar of vier. Maar ik deed het toch. Mijn oudere zus Nel moest op mij passen en ze riep almaar: *‘Koos kom terug.’*”

Ik zie het helemaal voor me. Een klein jongetje met een korte broek, lange kousen en grote ondeugende ogen, die zijn zus het leven zuur maakt.

“Maar mooi dat ik niet luisterde. Ik deed de hele tijd treiterig een stap achteruit, terwijl ik haar uitdagend aankeek. Tot ik mijn evenwicht verloor en achterover viel in een diepe moddersloot. Nel gillen. Mijn vader zag het allemaal gebeuren vanuit de klas waar hij les gaf.”

Hij wijst naar de plek waar nu een uit de kluiten gewassen nieuwbouwhuis staat. De school is jaren geleden al afgebroken. Alleen het schoolmeestershuis staat er nog.

“Mijn vader aarzelde geen moment. Hij opende het raam van zijn lokaal, sprong naar buiten en viste mij uit de sloot. Ik denk dat ik daar mijn grote afkeer en angst voor water aan over heb gehouden.”

Ik weet niet beter dan dat mijn vader een hekel aan water heeft. Nooit begrepen waarom. En nu sta ik pal naast de bron van mijn vaders waterfobie: een moddersloot. Mijn vader houdt niet van zwemmen, dat vindt hij tijdverspilling. Hij heeft geen enkel zwemdiploma. Daar pocht hij graag mee. Hij houdt er ook niet van om in bad te gaan. De mensen die zodra het weer het toelaat naar de zee trekken om daar met ontbloot bovenlijf, zoals mijn vader dat afkeurend noemt, aan het strand te liggen en te zwemmen, vindt hij onnozel. Niet voor niets is één van zijn favoriete bijbelteksten *en de zee was niet meer*, afkomstig uit het boek Openbaringen. En dat terwijl hij toch in de nabijheid van zee en water zijn eerste levensjaren heeft doorgebracht op het Zuid-Hollandse eiland Goeree-Overflakkee.

Vanmorgen ben ik met mijn vader naar dat geboorte-eiland toe gereden. We zijn al vroeg op pad. Achter ons gaat de zon langzaam op, voor ons ontvouwt zich een wit bevroren landschap. Het belooft een prachtige, heldere winterdag te worden. De hemel is blauw met enkel wat hoge sluierbewolking. Terwijl we door De Hoeksche Waard rijden, doemt links van ons, achter een bevroren rietkraag, een kudde

Schotse Hooglanders op. Ik kijk bewonderend naar de trotse dieren met hun donkerbruine vacht die glanst in de zon. Mijn vader lucht ondertussen in de passagiersstoel naast mij zijn politieke hart. Hij zegt vierkant achter het kabinetsbeleid te staan. Het minderheidskabinet van VVD en CDA met de PVV als gedoogpartner, dat in die dagen nog hoog en droog in het zadel zit, kan op mijn vaders goedkeuring rekenen. Het CDA, de partij waarvoor hij zelf jarenlang in de gemeenteraad van Dordrecht heeft gezeten, vaart daarin volgens hem de juiste koers. Desalniettemin heeft hij helemaal niets op met de nieuwe partijvoorzitter Peetoom die de partij volgens mijn vader een ruk naar links wil geven. Dat is een kwezelaar, vindt hij.

“En hoe heet die andere vrouw, die linkse dominee die bij de televisie werkt?”

Ik vermoed dat hij Jacobine Geel bedoelt. Ze maakt deel uit van de ‘*Commissie nieuwe woorden*’ die onderzoek doet na de verkiezingsnederlaag van het CDA in 2010.

“Ja, die. Dat vind ik ook een vreselijk mens. Ik heb die Peetoom trouwens nog een brief geschreven. Met de vraag wat al de veranderingen die ze door wil voeren het CDA tot nu toe hebben gebracht. Ik kan je het antwoord op een briefje geven. Niets. Helemaal niets. We gaan alleen maar verder achteruit in de peilingen. En terugschrijven: Ho, maar. Ik heb niets van haar gehoord. Schandalig en onbegrijpelijk.”

Ik vraag mijn vader hoe hij kan instemmen met de regeringsdeelname van het CDA aan dit minderheidskabinet en hoe hij kan aanzien dat zijn CDA zich inlaat met een partij als de PVV. Mijn vader snuift.

“De PVV zit niet in dit kabinet. Ze geven gedoogsteun. Dat is heel wat anders. Er wordt alleen op financieel gebied met de PVV samengewerkt.”

Dat antwoord vind ik te gemakkelijk. Ik begrijp niet hoe hij kan goedkeuren dat zijn CDA zich wil associëren met een partij die een hele bevolkingsgroep wegzet om wat ze geloven. Ik begrijp niet hoe het CDA het geen probleem vindt om in één adem genoemd te worden met een politicus die een andere religie bespot en belachelijk maakt. Ik vind het helemaal niet bij mijn vader passen. En ook niet bij het gedachtegoed van de traditie waaruit hij stamt. Bovendien heb ik mijn vader nooit respectloos met moslims om zien gaan. Ik vraag me af of mijn vader net zo laconiek over de gedoogsteun van de PVV had gesproken als niet de moslims, maar joden of christenen het mikpunt

van Wilders' spot waren geweest. Mijn vader zegt dat ik er niets van begrijp. Dat ik appels met peren vergelijk.

We rijden over de Haringvlietbrug, de Volkerakdam en de Hellegatsdam het eiland van Goeree op. Mijn vader kijkt vergenoegd om zich heen als zijn geboorteplaats Stad aan 't Haringvliet zich tegen de horizon aftekent.

"Zie je die molen?" vraagt hij. "Daar liep ik als kleuter met mijn opa naar toe als hij bij ons kwam logeren." We parkeren op de dijk naast korenmolen De Korenaar, gebouwd in 1746. Mijn vader kijkt met zijn hoofd in zijn nek naar de wieken. Het hout is verrot. Het ziet er niet naar uit dat de molen nog in bedrijf is.

"Hier stond ik dan samen met opa Gerrit het draaiende gevaarte te bewonderen."

Mijn vaders blik dwaalt weg in de richting van de huizen langs de Molendijk.

"Daar, een stukje verderop, was ons huis. Niet eens zo heel ver weg. Maar voor mij was het toen een ongelooflijk eind lopen van daar naar hier. Soms liep ik ook met mijn opa naar de haven van Stad om naar de boten en de beurtschippers te kijken. Dat was voor mij helemaal het andere eind van de wereld."

Zijn ogen speuren tussen de dijkhuizen door over het polderland naar de Zeedijk. Daarachter ligt het Haringvliet.

"Zie je die grote boerderij?" Ik knik. "Daar woonde vroeger de familie Wagner. De boer, Jan Wagner, was een goede vriend van mijn vader. Zij hadden net als wij een groot gezin. Als de vrouw van Wagner weer in verwachting was, zei hij tegen mijn vader: *'Ik hoef maar even in de wind te lopen of er is al weer een kind geboren.'*"

Mijn vader lacht hardop. Dat zijn de grappen waar hij van houdt.

Even later staan we onder het raam waar mijn vader op 3 november 1930 als zesde kind op rij werd geboren.

"Dat was de slaapkamer van mijn ouders."

Ik kijk naar het raam dat hij aanwijst en naar het brede schoolmeestershuis, opgetrokken uit bruine bakstenen, met een donker pannendak waar een knik in zit. Tussen twee ramen op de begane grond is een gedenksteen gemetseld die herinnert aan mijn grootmoeder : *'DE EERSTE STEEN IS GELEGD 24 JULI 1924 DOOR M.*

HOGEWEG-POST'. Drie dikke lijnen onderstrepen de woorden nog eens extra. Mijn vader gluurt door de ruiten. Er is niemand thuis.

We lopen terug de dijk op. Een paar meter verderop staat een klein kerkje. Niet veel groter dan een woonhuis.

“Daar kerkte de Gereformeerde Gemeente. Hun kerkdiensten duurden twee keer zo lang als die van ons. Dat kwam omdat ze hun psalmen zo vreselijk langzaam zongen. We konden ze bij ons in de tuin horen. Mijn zussen deden altijd wedstrijdje of ze diezelfde psalm twee keer konden zingen in dezelfde tijd.”

Mijn opa en oma gingen met hun kinderschare een paar deuren verderop ter kerke, bij de Gereformeerden. Tussen de huizen door lopen we een smal steegje in dat heel fier de naam Kerkstraat draagt, een trap leidt naar beneden. Verstopt achter de dijkhuizen ligt daar de Gereformeerde Kerk, gebouwd in 1904. Een bescheiden gebouw zonder opsmuk. Gereformeerd in al zijn eenvoud. Mijn vader rammelt aan de voordeur, maar alles zit op slot.

“We zaten altijd helemaal vooraan in de kerk,” vertelt hij. “Eigenlijk moesten de vrouwen en de kleine kinderen in het midden zitten en dan links en rechts aan weerszijden de mannen. Maar dat vertikte mijn moeder. Ze ging gewoon rechts vooraan zitten, tussen de mannen.”

Zijn moeder had lak aan wat de rest van het dorp ervan vond. Ze ging ook voor haar plezier met de kinderen wandelen op zondag, hoewel de preciezen onder de gereformeerden vonden dat dat niet mocht.

Meer richting het centrum oogt alles uitgestorven. Als je de geparkeerde auto's in de oude dorpskern wegdenkt en naar de prachtige historische gevels kijkt, waan je je zo honderd jaar terug in de tijd.

“Vroeger was het hier een drukte van belang,” herinnert mijn vader zich. “Maar nu is er niemand meer. Allemaal tweeverdieners. Overdag werken ze elders en pas 's avonds komen ze thuis. Jammer, hoor.”

Hij houdt stil voor een groot statig gebouw.

“Hier was vroeger het Raadhuis. Weet je wie ik hier voor het eerst heb gezien?”

Ik heb geen idee.

“Koningin Wilhelmina. Ze was op rondreis door haar koninkrijk en stond daar op het bordes te zwaaien naar haar onderdanen.”